

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING

01

GEGEVENS

complexnaam: Grafmonument zusters van Nazareth
adres: Kerkepad 4
5421 LR Gemert
provincie: Noord-Brabant
gemeente: Gemert-Bakel

kadastrale gemeente: Gemert
sectie: N
grondperceel: 1655 en 1656

status: gemeentelijk monument
monumentnummer: GM_2023_028
datum van aanwijzing: 16 mei 2023
kadaster deel/nr.: 13438/41 en 54599/184

02

CATEGORIE

hoofdcategorie: uitvaartcentra en begraafplaatsen
subcategorie: begraafplaats en -onderdelen
functie: grafmonument

03

GEBOUWINFORMATIE

bouwjaar: 2022
bouwstijl: traditioneel
architect: onbekend

historie:

De Franciscanessen van Oirschot vestigden zich in 1848 in Gemert, in Huize Borret aan het Binderseind en verzorgden het katholiek onderwijs in Gemert. Doorslaggevend voor de Gemertse stichting was de behoefte aan katholiek onderwijs voor meisjes, met name uit de minder bedeelde stand. Oorspronkelijk werd alleen aan meisjes les gegeven, want in de bestaande dorpsschool zaten zij samen met de jongens en dat was naar Katholieke maatstaven ook voor lagere schoolkinderen niet gewenst. De zusters kregen tot 1890 geen steun van kerk of gemeente en verdienden naast het schoolgeld voor de meer vermogende kinderen die ook naar de Nazarethschool kwamen, vooral de kost met allerlei naai- en verstelwerk. Na een lagere school, werden er ook een bewaarschool en kweekschool voor onderwijzeressen gesticht. Vanaf 1915 werd handwerkonderwijs gegeven aan meisjes, wat uitgroeide tot de huishoudschool.

Het doel van de zusters was om zich zo veel als mogelijk af te zonderen van de buitenwereld, vandaar ook de muur rondom het kloosterterrein. Zij waren ook zoveel mogelijk zelfvoorzienend, met eigen akkers en een kloosterboerderij naast het klooster zelf.

Naast onderwijs legden de zusters zich ook toe op de ouderen- en ziekenzorg. De pastoor en het armenbestuur vroegen midden negentiende eeuw de Franciscanessen zich over de arme oude mannen van Gemert te ontfermen. Later werd dit uitgebreid met zorg voor oude vrouwen en zieken. Men besloot een bijhuis te stichten vanuit klooster Nazareth en in 1877 betrokken zes zusters het Sint Elisabethgasthuis in de Nieuwstraat. In 1965 werd de exploitatie overgenomen door Stichting Ruyschenbergh en in 1970 kreeg men een nieuw bejaardenoord. Daar woonden en werkten de zusters tot eind 1980, toen zij verhuisden naar het in 1975 bejaardenhuis geworden klooster Nazareth. De vergrijzing van de congregatie was een algemeen verschijnsel. Sedert de jaren vijftig was niet alleen het aantal roepingen fors teruggelopen, maar was ook een proces van uittrekking op gang gekomen. Naast de Gemertse zusters woonden hier ook zusters uit elders opgeheven huizen. De Franciscanessen verlieten klooster Nazareth in het jaar 2000.

Op het kruisvormig terrein achter klooster Nazareth was aan de oostzijde ook de ommuurde begraafplaats voor de zusters gelegen. Hierbij stond ook een lijkenhuisje ten behoeve van de opbaring van de overledenen. Nadat de zusters Franciscanessen klooster Nazareth hadden verlaten werd het klooster herontwikkeld en om woningbouw in de klooster tuin mogelijk te maken moest de begraafplaats van de zusters wijken.

exterieur:

In de zuidwestelijke hoek van de St. Jansbegraafplaats, nabij de calvarieberg en in vak F, is sinds 2022 een verzamelgraf met grafmonument ter nagedachtenis aan de zusters Franciscanessen van klooster Nazareth gelegen. Het grafmonument bestaat uit een granieten deksteen op een veld omlijst met granieten plint en gevuld met grind. Aan weerszijde van de deksteen staan vijf oorspronkelijke granito kruisen van de zusters die op de oude kloosterbegraafplaats stonden. De kruisen zijn gestraald om de namen van de zusters te verwijderen. De deksteen is voorzien van een in de steen uitgediept kruis en de zilverkleurige inscriptie "Ter nagedachtenis aan de zusters Franciscanessen van klooster Nazareth. In de periode 1848-2000 hebben zij een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van Gemert. In dankbaarheid denken wij terug aan hun maatschappelijke dienstbaarheid".

cultuurhistorische waarden:	Het grafmonument bezit hoge cultuurhistorische waarde als herinnering aan de zusters Franciscanessen van klooster Nazareth en hun betekenis voor de Gemertse samenleving.
architectuur en kunsthistorische waarden:	Vanwege de beperkte ouderdom van het grafmonument is geen sprake van architectuurhistorische waarden. De hergebruikte kruisen van de zusters zijn zeer sober en kennen ook geen architectuurhistorische waarden. De traditionele en ingetogen vormgeving en materialisering is niet van kunsthistorische waarde.
situationele en ensemble waarden:	Het grafmonument bezit geen situationele waarde vanwege het verdwijnen van de oorspronkelijke context van de graven van de zusters.
gaafheid en herkenbaarheid:	Vanwege de beperkte ouderdom van het grafmonument kent het object een hoge gaafheid. Ook de herkenbaarheid als grafmonument is hoog. In de vormgeving zijn de oorspronkelijke grafkruisen van de zusters hergebruikt.
zeldzaamheid:	Vanwege de hoge cultuurhistorische waarde en herkenbaarheid in relatie tot de afwezigheid van architectuurhistorische- en situationele waarden is er geen sprake van zeldzaamheidswaarde op lokaal niveau.